

Posudek konzultanta práce

Název práce: Přehledová studie konceptů zpětnovazebních smyček napříč obory

Typ práce: bakalářská

Hodnocení práce: **Dobře (3)**

Konzultant práce: prof. PhDr. Vojtěch Kolman, PhD.

Řešitel práce: David Gerner

1. Hodnotící kritéria práce a bodové ohodnocení

Obsahové posouzení práce (max. 70 bodů)

Aspekt práce	Vysvětlení	Body
<i>Kvalita shrnutí současného stavu poznání, používání odborné terminologie, zohlednění různých pohledů na téma práce</i>	<p>Práce se už ve svém názvu vymezuje jako zaměřená na různé pohledy na tentýž problém, ve výsledku se ale omezuje jen dva, kybernetický (s možnou odbočkou do teorie systémů) a filosofický, se zaměřením na dva směry filosofické hermeneutiky identifikované ve filosofích Hegelově a Heideggerově. Je otázka, zda je za těchto podmínek celkové členění práce vůbec rozumné, tedy zda by nebylo lepší vzít jako východisko kybernetický pojem zpětné vazby a rozšířit jej o filosofickou reflexi, už proto, že tato reflexe může jen stěží poskytnout základ pro jednoduchou komparaci v takto minimalistickém výčtu.</p> <p>Autor dále práci vymezuje jako kreativní kompilát, čemuž v nějakém ohledu dostává, ale možná ne zcela ideálně. To, co totiž nakonec předvádí, určitě není prostá kompilace, ale řada samostatných – a podotýkám, že často vůbec ne banálních – úvah, které svědčí jak o jeho vhledu do problematiky, tak schopnosti samostatné myšlenkové práce. Současně je způsob tohoto předvádění mírně řečeno <i>nehomogenní</i>, oscilující mezi samostatnou úvahou na dané téma a něčím, co nedostává ani samotnému pojmu kompilace, protože to postrádá funkci ve výsledném celku. Zde zmiňuji jak úvodem provedené mechanické rešerše, tak relativně náhodně sestavený seznam literatury k filosofické hermeneutice.</p> <p>Autor navíc někdy nešťastně kombinuje obojí, např. když úvodem uvádí výčet Rezkových technik věčnosti, s nimiž lze k problému přistoupit a které doprovází svými samostatnými (a opět netriviálními) úvahami, aniž by</p>	5

	pro cokoli z toho měl v dalším textu jakékoli podstatnější využití.	
<i>Definice cílů, výzkumná otázka a její zasazení do současného stavu poznání</i>	<p>Výzkumná otázka je definována řádně, trpí ale – zcela v rozporu s vytyčeným cílem – velmi omezeným rozptylem zvolených příkladů. Přitom se zvláště u zpětné vazby snadno nabízí rozšířit uvedený materiál o pojem rekurze, jak je studován v matematice právě v souvislosti s využitím v informatice (v teorii algoritmů, a pak i v matematické logice a výpočtové složitosti). To by autorovi mj. umožnilo přirozenější propojení hermeneutiky s teorií systémů, když už je zmiňuje.</p> <p>Problém je rovněž diskrepance zvolených příkladů, ve smyslu vědeckosti kybernetiky na straně jedné a filosofičnosti hermeneutiky na straně, která autora nechtěně vede ke zkratkovitým a nejasným zobecněním a závěrům, např. když artikuluje jakási oficiální stanoviska těchto oblastí. (Viz třeba s. 32, odstavec druhý.) To je absurdní už z toho důvodu, že ve filosofii – natož pak ve filosofické hermeneutice – lze z povahy věci stěží identifikovat nějaký konsenzus, v němž se říká, „jak se věci mají“. Tím nijak nesnižuju validitu či zajímavost některých autorových závěrů, jen zdůrazňuji, že je k nim třeba přistupovat diferencovaněji, opatrněji a na větší ploše, než jak to v práci samotné činí.</p>	5
<i>Metodologické zpracování výzkumné otázky, vysvětlení volby využitých metod s ohledem na výzkumnou otázku</i>	Metodologický postup považuji za správný v tom smyslu, že obohacuje konkrétní téma zpětné vazby o širší reflexi, tedy fakticky je více než kreativní kompilací, ale kompilací vedenou nějakou živou a zajímavou myšlenkou. Problematické body či nedostatky autorova přístupu jsem popsal výše, a ještě se k nim vyjádřím v závěrečném shrnutí.	11
<i>Analýza, interpretace výsledků a formulace samostatných závěrů vč. zohlednění současného stavu poznání</i>	Autorovy pokusy, jak interpretovat otázky zpětné vazby, patří k jednoznačně nejsilnějšímu a nejzajímavějšímu aspektu práce a rozhodně přesahují to, co vydává za kreativní kompilát. Ukazují, že je schopen samostatné tvůrčí práce tam, kde by stačila pouhá rešerše nebo reprodukce toho, co už existuje. Problém práce je podcenění toho, jak moc je kreativita výsledku závislá na detailech provedení, byť by se mělo nakonec jednat jen o pouhé kompilování. V důsledku toho obsahuje práce také mnoho závěrů nedotažených a někdy i vyloženě naivních či chybných.	11
<i>Invence, inovativní a původní přístup</i>	Práce je invenční a inovativní, zároveň v této invenci naprosto neusměrněná. To by bylo možné v prvním plánu zařídit celkovou restrukturalizací tématu, např. v jeho zaměření na kybernetickou otázku smyčky z filoso-	8

	fické perspektivy. Další plán by pak zahrnul důsledné oddělení náhodných postřehů, které v práci nemají žádnou funkci (nebo jim je třeba ji teprve dát, viz zmíněný seznam technik věcnosti), od těch, které jsou pro výsledný celek skutečně podstatné. To lze často zjistit až dodatečně, v druhé či třetí redakci, k nimž očividně nedošlo.	
Počet bodů (obsah)		40

Formální posouzení práce (max. 30 bodů)

Aspekt práce	Vysvětlení	Body
<i>Formální struktura práce a návaznost kapitol</i>	Práce je přehledně a věcně adekvátně členěná, obsahuje uvedení do problematiky a vytyčení cílů stejně jako jejich závěreční shrnutí.	7
<i>Aktuálnost zdrojů, korektní citování, cizojazyčné zdroje</i>	Autor pracuje s rozsáhlým a členitým souborem zdrojů, včetně recentních, a to více méně korektním způsobem. Někdy působí ovšem výběr zdrojů značně arbitrárně. Často jsou také artikulována tvrzení, která volají po nějaké referenci či podpoře původními prameny, tato podpora ale chybí.	5
<i>Slohové zpracování a gramatická správnost</i>	Práce je psána čtivě. Obsahuje ale současně velké množství překlepů stejně jako nedostatků typu vychýlení z vazby, výpadků částí vět (viz třeba začátek oddílu 4.3), komolení jmen (Gaddamer), chybně užitá přechodníky, chyby v interpunkci apod. Stranou ponechávám nuance, jako je užití anglických namísto českých uvozovek, časté užívání ruského genitivu (filosofie Hegela) a značný počet anglicismů („interpreter“, „paradoxita“, „investigace“ či „sebe-referencialita“.) Nic z toho nicméně nezabraňuje srozumitelnosti textu.	5
Počet bodů (forma)		17
CELKEM BODŮ		57

2. Komentář k hodnocení práce

Práce ve mně vyvolává rozporuplné pocity, které jsou navíc umocněny tím, že jsem její výslednou podobu neviděl před odevzdáním, tj. musím k ní přistoupit fakticky jako oponent. Na jednu stranu je přitom vidět, že autor při psaní promyslel – a nikoli mělce – spoustu důležitých problémů a dokázal přecházet od jejich technického významu k širší filosofické relevanci a zase zpět. To není vůbec snadné a v pracích tohoto typu běžné a lze očekávat, že v průběhu obhajoby bude s to tuto svou zdatnost uplatnit. Na druhé straně je spousta diskutovaných problémů jen načrtnuta, ba co víc, autorův postup velmi často spočívá v tom, že vrší zcela teovitě jeden problém na druhý, aniž by se obtěžoval rozebrat proč to, co konstatuje, platí či by platit vůbec mělo. Výsledný text, jak byl odevzdán, tak připomíná jakýsi hrubý draft, v němž je už obsažen relevantní materiál a jeho struk-

turování do argumentačního celku, chybí mu ale důkladná redakce, jak stylistická, tak věcná. V té by mělo dojít především k promyšlení vlastní choreografie celého argumentu, včetně např. toho, zda dává smysl tvrdit, že se jedná o přehledovou studii konceptů zpětnovazebních smyček, kdy jsou ve výsledku prezentovány jen dva přístupy, z nichž jeden, totiž přístup hermeneutický, je tak obecný, že by jej z povahy věci mělo být možné najít ve všech přístupech ostatních.

Mrzuté je to všechno proto, že by autorovi podle všeho nemělo dát zas tak moc námahy odevzdat práci jiné, podstatně vyšší kvality.

Závěrem asi tolik: Vzhledem k tomu, že autor sleduje problém, který promyslel, a tedy ví, co chce říci, práci **doporučuji k obhajobě, s tím dodatkem, že kdyby se místo ní rozhodl celý text raději přepracovat, bylo by to lepší jak pro celé řízení, tak pro jeho budoucí studium.** Osvojl by se tak totiž návyky, které jen zúročí a bude i potřebovat, pokud by se tématu chtěl věnovat dál. Předpoklady k tomu rozhodně má.

3. Otázky či tematické okruhy k obhajobě

Zde uvádím některé výtky ke konkrétním částem textu; některé jsou artikulovány polemicky, jiné jsou jen konstatovány jako očividné nedostatky a chyby.

Na s. 9 autor tvrdí, že znakem vědeckých teorií je, že *nejsou pravdivé*. Opírá to o seznam vybrané literatury a úvahu, že teorie jsou založeny na indukci, tedy přechodu od konkrétního k obecnému, a proto neplatí. Tento argument ale rozhodně nevede k tomu, že jsou nějaké teorie nepravdivé, ale že na ně bylo usouzeno způsobem, který nemusí vždy platit, tedy vést k pravdivosti závěru na základě pravdivých premis. Tvrzení o nepravdivosti všech teorií může, řekněme v Popperově smyslu, platit nezávisle na tomto pochybném zdůvodnění, pak ale vzniká otázka, kam autor sám pravdivost situuje a jakým způsobem s ní tu či onu teorii chce poměřovat a spojit. Jinak řečeno, co je tedy pravdivé, když ne naše teorie?

Není jasné, co je to Straussem navrhovaný „intuitivistický“ (sic!) přístup, viz s. 10. Odkaz na Paula Bernayse (špatně uveden jako Bernay) odkazuje k *intuicionistickému* přístupu v matematice, ale ten s diskutovaným problémem souvisí volně, resp. podstatněji souvislost by musela být nějak podrobněji rekonstruována.

Je otázka, zda mohou přírodní vědy aplikovat Popperovu *verisimilitude*, když všechna její technická provedení vedla nakonec ke sporu, viz opět s. 10.

Návrh aplikovat metody věcnosti Petra Rezka není v dalším textu podrobněji zdůvodněn. Rezek sám je vlastně zavádí v uměnovědném kontextu, a tak specifická aplikace, jakou autor navrhuje, by vyžadovala další rozklad. Autor k nim sám v textu (s. 10-13) uvádí některé zajímavé postřehy, které by stály za podrobnější rozbor, k němuž se ale nedostane. Nedostane se ovšem ani k aplikaci zmíněných metod v samotné práci.

Co se týče autorem uvedených vlastních příkladů toho, co si pod metodami věcnosti máme představit, zdá se mi, že příklad s „uchem“ není dobrou ilustrací metody osamocení ve smyslu „epoché“, s. 12. Určitě nás nevede k nahlédnutí funkce ucha v chybějícím celku, možná snad ke konstrukci hranice mezi zdánlivě spořádaným povrchem, posekaným trávnikem americké každodennosti, a „hrůz“, které se skrývají za ním.

Tamt. je špatně psáno „Gaddamer“ a „Dithley“ (s. 12).

Je otázka, zda hermeneutická metafora kruhu přímo souvisí s problémem zpětnovazebné smyčky, viz s. 15. Dovedu si představit, že by hermeneutika v principu nemusela postupovat rekurzivně, ale prostě opsat příslušný kruh bez nutnosti tento pohyb dál opakovat.

Autorovo souběžné a relativně přímočaré srovnávání Heideggerovy a Hegelovy filosofie stejně jako samostatné komentáře k nim často vyvolávají dojem, že se jedná o artikulaci nějakých jednoduchých a nekontroverzních faktů. Přitom se zpravidla jedná o interpretačně nabitě a nijak obecně přijímané teze, které je zapotřebí dále zdůvodnit. Zde viz už úvodní (s. 7) „jak bude předvedeno, celý západní systém je neustále pokračujícím dialogem téměř monolitického charakteru“ nebo (s. 16): „filosofie Heideggera a Hegela sice začíná sebe-reflexí, nicméně oba se dále ve své argumentaci dostanou na pole intersubjektivit“.

Tvrzení, že se zpětnovazební smyčky používají „ještě v jedné oblasti“ kromě řečených, s. 16., působí nepřipadně, už vzhledem k tomu, že se v práci smyčka považuje za hermeneutický princip, tedy měla by být fakticky identifikovatelná všude.

Aniž bych chtěl snižovat svůj filosofický přínos, podobně nepatřičně působí i věta „Kolman a Hegel samozřejmě nejsou jediní, kdo hermeneutický kruh používají“, s. 16. Podobně je otázka, v jakém ohledu lze říci třeba, že (s. 32) „filosofie i kybernetika tvrdí, že nejde o systémy vytvořené, ale empiricky vzniklé z dat vzniklých pozorováním...“, nebo (tamtéž) „filosofie tedy vidí tvorbu nového systému jako nežádoucí, kdežto kybernetika se přesně o takový úkon pokouší“.

Mnohdy je nejasné, o co autor svá tvrzení opírá, jednak kvůli absenci zdrojů, jednak kvůli absenci vlastní snahy je podrobněji obhájit, viz třeba s. 33 a tvrzení: „Heidegger i Hegel nakonec oba tvrdí, že místo toho, aby vytvořili systém vlastní, pouze posunuli systém, který filosofii provází od počátku, o další otáčku dopředu.“

4. Závěrečné zhodnocení

Práci doporučuji k obhajobě se známkou dobře.

V Praze dne 16. 8. 2024

Vojtěch Kolman

jméno a příjmení zhotovitele posudku

Tabulka k hodnocení práce

Bodový zisk za práci	Hodnocení
83 až 100 bodů	Výborně (1)
66 až 82 bodů	Velmi dobře (2)
50 až 65 bodů	Dobře (3)
49 bodů a méně	Neprospěl/a, nedoporučeno k obhajobě